

Todor Pavlov oslavil 85. narozeniny

V podivuhodně duševní svěžesti a neutuchajícím životním, vědeckém i politickém elánu se 14. února tohoto roku dožil pětadesátiletý nestor bulharské filozofie, estetik, literární kritik, teoretik a historik, sociolog, pedagog a politik, neúnavný bojovník revolučního dělnického hnutí, akademik Todor Pavlov.

Dlouhá a plodná životní dráha Todora Pavlova významně obohatila marxistické vědecké myšlení v řadě oblastí. Jeho teoretické práce se dotýkají nejen základních filozofických otázek, ale celého širokého spektra obecných i dílčích problémů z jiných vědních disciplín, zejména z formální logiky, teorie umění, literární vědy atd.

Ohnisko práce tohoto filozofa a jeho hlavní přínos však nesporně leží v oblasti marxistické filozofie – v rozpracování dialektickomaterialistické teorie poznání. Jeho nejrozsáhlejší a nejznámější dílo *Teorie odrazu*, vydané poprvé r. 1936 a v průběhu života autora neustále rozvíjené a přepracovávané v souladu s novými vědeckými poznatky, je realizací Leninova filozofického odkazu, je hlubokou filozofickou teoretickou a metodologickou analýzou vztahu hmoty a vědomí. V důsledně dialektickomaterialistickém přístupu řeší T. Pavlov nejen základní otázky ontologické, ale zejména otázky gnozeologické, roli filozofie v teorii poznání a funkce jednotlivých věd.

V této souvislosti vymezuje i místo sociologie. Sociologii chápe jako nejobecnější vědu o společenských jevech, která čerpá svá základní teoretická a metodologická východiska z historického materialismu jako logického zveřejnění dějin poznání světa. Je to však samostatná nefilozofická věda, vytvářející specifický teoretický základ pro jednotlivé speciálnější sociologické disciplíny. Ve svých výsledcích opět v historický materialismus vyúsťuje.

Život a dílo Todora Pavlova tvoří organickou a nerozlučnou jednotu. Jeho rozvíjení teorie a metodologie marxisticko-leninské filozofie a z ní vycházejících vědeckých disciplín nikdy nebylo a není izolovanou kabinetní prací. Pramení z potřeb dělnického hnutí, z konkrétní praxe budování socialistického společenského řádu, a do této konkrétnosti se opět vlévá a obohacuje ji. V postavě T. Pavlova oplodňuje dráha vědce drá-

hu revolucionáře a naopak. Důraz na těsnou vzájemnou vazbu mezi teorií a praxí, mezi filozofií a politikou charakterizuje celou jeho práci.

Teoretický vliv T. Pavlova přesahuje nejen hranice jeho rodného Bulharska, ale i hranice socialistického společenství národů. Pavlov je zasvěceným kritikem buržoazních teorií a ideologií a zaníceným tribunem marxismu-leninismu na významných mezinárodních setkáních. Účastníci i posledních světových kongresů – např. VII. sociologického ve Varně v r. 1970, XV. filozofického ve Varně v r. 1973, Hegelova kongresu v Moskvě v r. 1974 – nepřestávají obdivovat tvůrčí potenci tohoto myslitele, který již svůj díl hledání pravdy naplnil v míře ne jednoho, ale několika životů. Své pojetí pravdy sugestivně vyjádřil na posledním filozofickém kongresu: „... každá pravda, je-li to skutečná pravda, a nikoli pouze izolované empirické zjištění, v sobě nese hlubokou logickou a historickou povahu Pravdy vůbec, chápáné jako dialektický proces subjektivní reflexe v mysli člověka, reflexe dialekticky se vyvíjející a objektivní, skutečné sociální reality i přírodní reality ji prolínající.

To znamená, že pravda není nic jiného než věda sama, chápáná ve své dialektické jednotě a rozmanitosti.

Je dialektickou jednotou: 1. systému pojmů, kategorií, zákonů atd., 2. metody poznání, 3. spojení s praxí jako východiskem, nejvyšším cílem, kritériem, determinantou a bezprostřední realitou.

Chybí-li kterákoli z těchto složek, věda přestává být vědou v plném a přesném slova smyslu, tj. ve smyslu Pravdy.

Pravda jako proces, jako logika a dějiny, jako explanace a přeměna světa je nezbytnou zbraní v rukách člověka, chce-li vytvořit opravdu spravedlivou, opravdu lidskou, opravdu prosperující, opravdu svobodnou a opravdu šťastnou společnost.¹

Život ani dílo T. Pavlova ještě zdaleka nejsou uzavřeny. Přejeme mu, aby jeho tvůrčí elán, myšlenkové bohatství a zánícenost marxistického bojovníka ještě dlouho přispívaly k rozvoji marxistického teoretického myšlení a socialistické praxe.²

Redakce
Sociologického časopisu

¹ Pavlov, T.: *O pravdách a Pravdě*. Sociologický časopis 10, 1974, č. 1, s. 1.

² Podrobněji o Todoru Pavlovovi viz např. So-

ciologický časopis 6, 1970, č. 3–4, s. 381; Filozofický časopis XVIII, 1970, č. 3, s. 351; Filozofská míšl 31, 1975, č. 1.